

Langenute mälestamine Ratweres.

Mälestusjamba püstitamine 30. aug. j. a.

Ettevalmistused.

Suba 28. ja 29. aug. j. a. hakati valmistama Wirumaa suurpidu ja leinapäewa mälestusjamba avamiseks. Puhastati tänavaid mudast ja rohust, ning seati üles wärawaid ja wanikuid; eelmiste päewade wiim ei töotanud head. Pidupäewa hommikul aga paistis päike ja ilm oli ilus. Lipuehtes linnas algas wara hommikul elaw liikumine ja maalt rahwa juurewool.

Samba avamine.

Hommikul oli ew.-luth. kirikus jumalateenistus õp. Sommeri poolt, ning laulis kiriku-koor Siiahi juhatusel, kusjuures laululehtede fissetulek awatava mälestusjamba heaks läks.

Kell 10 kogusid turuplatsile kaitseliidu malewkonnad Ratwerest ja tema ümbrusest. Eriti kenad olid mõned ratsaosad oma Eesti lippudega piikide otsas. Kohalisi ja ümbruse malewkonni wõttis vastu wabariigi kaitseliidu ülem Roška.

Kell 11 hom. olid samba juures koos sõjawäe-, kaitseliidu-, tuletõrjeosad ja õige palju rahwast.

Samba awas liihikese kõne järgi suurtükk-paukude saatel mälestusjamba püstitamise komitee esimees Luiga. Waimuliku talituse

pidasid õp. A. Sommer ja mitropoliit Met-sander. Mõlemad waimulikud kõned olid sütitawad ja mõjusid hullkade hinge.

Waimuliku talituse järele tulid wabariigi walitsuse esitajate kõned. Walitsust esitas põlutööminister Kerem. Sütitawa kõne pidas kaitseliidu ülem Roška, mille järgi riigihümnuust lauldi. Enne kõnesid kandis kirjanik Jakob Liim, kes ka üks samba püstitamise komitee liige oli, oma luuletuse ette, mis mälestusjamba avamislehel trükitud. Suurematele kõnebele järgnes rida lühemaid, mida peeti pärgade paneku puhul. Pärgi pandi wabariigi walitsuse, kaitsewäe ja kaitseliidu, wägastatud sõjameeste, linna-, maakonna- ja alewivalitsustelt, wallawalitsustelt, seltskondliste organisatsioonide ja üksikute isikute poolt. Wiimaste seas oli ka kindral Tõnisson, kes sõja ajal Wiru wäerinda juhatas ja nüüd pärja tõi oma langenud kottaste samba jalale. Kogu samba avamispidu jättis kustumata mulje suure rahwahulga hinge.

Awatud Wirumaa langenute mälestusjammast on prof. A. Wamsoni valmistatud Itaalias Pistoja linnas ja läks 1.600.000 marka maksma, kuhu on bronksist walatud, üle sülla kõrge. Osa ülespanemise kuludest on komiteel veel tasuda.